

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. vasario 6 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Darbuotojai migrantai — Socialinė apsauga —
Taikytini teisės aktai — Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 — 14 straipsnio 1 punkto a papunktis —
Komandiruotieji darbuotojai — Reglamentas (EEB) Nr. 574/72 — 11 straipsnio 1 dalies a punktas —
E 101 formos pažyma — Įrodomoji galia — Pažyma, kuri gauta sukčiaujant arba kuria
remiamasi sukčiaujant“

Byloje C-359/16

dėl *Hof van Cassatie* (Kasacinis teismas, Belgija) 2016 m. birželio 7 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2016 m. birželio 24 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Ömer Altun,

Abubekir Altun,

Sedrettin Maksutogullari,

Yunus Altun,

Absa NV,

M. Sedat BVBA,

Alnur BVBA,

dalyvaujant

Openbaar Ministerie,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, kolegijų pirmininkai R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas ir C. Vajda, teisėjai C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal ir E. Regan (pranešėjas),

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. birželio 20 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: nyderlandų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Ö. Altun, A. Altun, S. Maksutogullari, Y. Altun, *Absa NV*, *M. Sedat BVBA* ir *Alnur BVBA*, atstovaujamų advokatų H. Van Bavel, D. Demuynck, E. Matthys, N. Alkis, S. Renette, P. Wytinck ir E. Baeyens,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs ir L. Van den Broeck, padedamų advokato P. Paepe,
- Airijos, atstovaujamos A. Joyce ir G. Hodge, padedamų SC C. Toland,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir C. David,
- Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos Z. Fehér, G. Koós ir E. E. Sebestyén,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, A. Siwek ir D. Lutostańska,
- Europos Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir M. van Beek,

susipažinęs su 2017 m. lapkričio 9 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3) ir iš dalies pakeisto 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 631/2004 (OL L 100, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 10) (toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 14 straipsnio 1 punkto a papunkčio ir 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu Nr. 118/97, 11 straipsnio 1 dalies a punkto išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, kuri buvo iškelta Ömer Altun, Abubekir Altun, Sedrettin Maksutogullari ir Yunus Altun, taip pat *Absa NV*, *M. Sedat BVBA* ir *Alnur BVBA* dėl darbuotojų bulgarų komandiravimo į Belgiją.

Teisinis pagrindas

Reglamentas Nr. 1408/71

- 3 Reglamento Nr. 1408/71 13 ir 14 straipsniai buvo įtvirtinti jo II antraštinėje dalyje „Taikytinų teisės aktų nustatymas“.
- 4 Šio reglamento 13 straipsnyje buvo numatyta:
„1. Laikantis 14c ir 14f straipsnių, asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Tokie teisės aktai nustatomi remiantis šios antraštinės dalies nuostatomis.

2. Laikantis 14–17 straipsnių:

- a) vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai, net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridškai įregistruota ar veiklos vieta arba ji nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje;

<...>“

- 5 Reglamento 14 straipsnyje „Specialios taisyklės, taikomos pagal darbo sutartį mokamą darbą dirbantiems asmenims, išskyrus jūreivius“ buvo nustatyta:

„13 straipsnio 2 dalies a punktas taikomas laikantis šių išimčių ir sąlygų:

- 1) a) asmeniui, kuris pagal darbo sutartį [paprastai] dirba valstybės narės teritorijoje esančioje įmonėje ir kurį ji išsiunčia [komandiruoja] į kitos valstybės narės teritoriją dirbti tos įmonės naudai, toliau taikomi pirmosios valstybės narės teisės aktai, su sąlyga, kad numatyta darbo trukmė neviršija 12 mėnesių ir jis nesiunčiamas pakeisti kito asmens, kurio komandiruotės laikas baigėsi;

<...>“

- 6 To paties reglamento 80 straipsnio 1 dalis buvo suformuluota taip:

„Prie Komisijos turi būti įsteigta Darbuotojų migrantų socialinės apsaugos administracinė komisija (toliau – Administracinė komisija), sudaryta iš kiekvienos valstybės narės atstovų; kur reikia, jai padeda ekspertai patarėjai. <...>“

- 7 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 81 straipsnio a punktą Administracinė komisija nagrinėjo visus administracinius ir aiškinimo klausimus, kylančius iš šio reglamento nuostatų.

- 8 Minėto reglamento 84a straipsnio 3 dalyje buvo numatyta:

„Atsiradus šio reglamento aiškinimo ar taikymo sunkum[ų], dėl kurių kiltų grėsmė asmens, kuriam taikomas šis reglamentas, teisėms, kompetentingos valstybės arba atitinkamo asmens gyvenamosios vietos valstybės įstaiga kreipiasi į atitinkamos (-ų) valstybės (-ių) narės (-ių) įstaigą (-as). Jeigu per protingą laikotarpį sprendimo nerandama, atitinkamos valdžios institucijos gali kreiptis į Administracinę komisiją [su prašymu] įsikišti.“

- 9 Reglamentas Nr. 1408/71 nuo 2010 m. gegužės 1 d. panaikintas ir pakeistas 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72).

- 10 Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punktas iš esmės buvo pakeistas Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies a punktu, kuriame nustatyta, kad „[l]aikantis 12–16 straipsnių nuostatų <...> vienoje valstybėje narėje pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbantiems asmenims taikomi tos valstybės teisės aktai“.

- 11 Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunktis iš esmės buvo pakeistas Reglamento Nr. 883/2004 12 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad „[a]smeniui, kuris dirba pagal darbo sutartį valstybėje narėje darbdavio, kuris paprastai ten verčiasi savo veikla, vardu ir kurį darbdavys išsiunčia [komandiruoja] į kitą valstybę narę dirbti to darbdavio vardu, toliau taikomi pirmosios valstybės narės teisės aktai, su sąlyga, kad numatyta darbo trukmė neviršija dvidešimt keturių mėnesių, ir jis nesiunčiamas pakeisti kito asmens“.

Reglamentas Nr. 574/72

- 12 Reglamento Nr. 574/72 III antraštinėje dalyje „Reglamento nuostatų vykdymas teisės aktų taikymui nustatyti [Reglamento nuostatų, susijusių su taikytinų teisės aktų nustatymu, taikymas]“, be kita ko, buvo nustatyta Reglamento Nr. 1408/71 13 ir 14 straipsnių taikymo tvarka.
- 13 Konkrečiai kalbant, Reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio, susijusio su formalumais pagal darbo sutartį dirbančio asmens komandiravimo atveju, 1 dalies a punkte buvo numatyta, kad Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais valstybės narės, kurios teisės aktai toliau taikomi, kompetentingos valdžios institucijos paskirta įstaiga išduoda pažymėjimą (vadinamąją E 101 formos pažymą), patvirtinantį, kad tam pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui iki konkrečios datos toliau taikomi tie teisės aktai.
- 14 Reglamentas Nr. 574/72 nuo 2010 m. gegužės 1 d. buvo panaikintas ir pakeistas 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 987/2009, nustatančiu Reglamento Nr. 883/2004 įgyvendinimo tvarką (OL L 284, 2009, p. 1).
- 15 Reglamento Nr. 987/2009 5 straipsnyje nurodyta:

„1. Valstybių narių įstaigos priima kitos valstybės narės įstaigos išduotus asmens padėtį liudijančius dokumentus, reikalingus pagrindiniam reglamentui ir įgyvendinimo reglamentui taikyti, ir patvirtinamuosius įrodymus, kurių pagrindu tie dokumentai buvo išduoti, nebent valstybė narė, kurioje jie buvo išduoti, juos anuliuotų arba paskelbtų negaliojančiais.

2. Kilus abejonėms dėl dokumento galiojimo arba dėl duomenų, kuriais grindžiami jame išdėstyti teiginiai, tikslumo, dokumentą gaunanti valstybės narės įstaiga prašo dokumentą išdavusi[os] įstaigos suteikti reikiamą tikslesnę informaciją, o tam tikrais atvejais anuliuoti tą dokumentą. Išdavusi įstaiga persvarsto dokumento išdavimo pagrindą ir prireikus jį anuliuoja.

3. Vadovaujantis 2 dalimi, tais atvejais, kai kyla abejonių dėl atitinkamų asmenų pateiktos informacijos, dokumentų ar patvirtinančių įrodymų galiojimo ar faktų, kuriais pagrįsta juose pateikta informacija, tikslumo, buvimo vietos ar gyvenamosios vietos įstaiga kompetentingos įstaigos prašymu, jeigu tai įmanoma, atlieka reikiamą tokios informacijos ar dokumento patikrinimą.

4. Jei atitinkamoms įstaigoms nepavyksta susitarti, ne anksčiau kaip po mėnesio nuo tos dienos, kurią dokumentą gavusi įstaiga pateikė prašymą, per kompetentingas valdžios institucijas gali būti kreipiamasi į Administracinę komisiją. Administracinė komisija mėgina išspręsti klausimą per šešis mėnesius nuo dienos, kurią į ją buvo kreiptasi.“

- 16 Reglamento Nr. 987/2009 19 straipsnio 2 dalyje, kuri iš esmės pakeitė Reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalį, nustatyta, kad „[a]titinkamo asmens ar darbdavio prašymu valstybės narės, kurios teisės aktai yra taikytini pagal [Reglamento Nr. 883/2004] II antraštinės dalies nuostatą, kompetentinga įstaiga išduoda pažymėjimą, liudijantį, kad tokie teisės aktai yra taikytini, ir prireikus nurodo, iki kada ir kokiomis sąlygomis jie taikytini“. Tai patvirtinama vadinamąją A1 formos pažyma.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 17 *Sociale Inspectie* (Socialinės priežiūros tarnyba, Belgija) atliko pagal Belgijos teisę įsteigtos bendrovės *Absa*, vykdančios veiklą Belgijos statybų sektoriuje, personalo įdarbinimo patikrinimą.
- 18 Per šį patikrinimą nustatyta, kad nuo 2008 m. *Absa* beveik nebuvo įdarbinusi darbuotojų, o visus savo statybų objektus pagal subrangos sutartis buvo perdavusi Bulgarijos įmonėms, komandiruojančioms darbuotojus į Belgiją. Taip pat buvo nustatyta, kad apie šių komandiruojamųjų darbuotojų darbą nebuvo

pranešama Belgijos įstaigai, atsakingai už socialinio draudimo įmokų surinkimą, nes šie darbuotojai turėjo Bulgarijos kompetentingos valdžios institucijos paskirtos įstaigos pagal Reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalį išduotas E 101 arba A1 formos pažymas.

- 19 Belgijos ikiteisminio tyrimo teisėjo pavedimu Bulgarijoje atlikus teisminį tyrimą buvo nustatyta, kad šios Bulgarijos įmonės Bulgarijoje nevykdė jokios reikšmingos veiklos.
- 20 Remdamasi šio tyrimo rezultatais, Belgijos socialinės priežiūros tarnyba 2012 m. lapkričio 12 d. Bulgarijos kompetentingos valdžios institucijos paskirtai įstaigai pateikė motyvuotą prašymą persvarstyti arba atšaukti E 101 ir A1 formos pažymas, išduotas pagrindinėje byloje aptariamais komandiruotiesiems darbuotojams.
- 21 Iš Belgijos vyriausybės pastabų matyti, kad tada, kai Belgijos socialinės priežiūros tarnyba nusiuntė priminimo raštą, 2013 m. balandžio 9 d. kompetentinga Bulgarijos įstaiga atsakė į šį prašymą: ji pateikė išduotų E 101 ir A1 formų pažymų sąrašą, nurodė jų galiojimo terminą ir pažymėjo, kad šių pažymų išdavimo metu įvairios aptariamoms Bulgarijos įmonės buvo įvykdžiusios administracines komandiravimo sąlygas. Tačiau tame atsakyme nebuvo atsižvelgta į Belgijos valdžios institucijų konstatuotas ir nustatytas faktines aplinkybes.
- 22 Belgijos valdžios institucijos iškėlė bylas kaltinamiesiems pagrindinėje byloje kaip darbdaviams, jų pavaldiniams ar įgaliotiniams dėl to, kad jie, pirma, sudarė sąlygas arba leido dirbti užsienio valstybių piliečiams, kurie neturi teisės ar leidimo gyventi Belgijos teritorijoje ilgiau nei tris mėnesius arba joje įsikurti be darbo leidimo, antra, nepateikė už socialinio draudimo įmokų rinkimą atsakingai įstaigai teisės aktuose reikalaujamos deklaracijos pradedant šiems darbuotojams dirbti ir, trečia, neįregistravo šių darbuotojų *Rijksdienst voor Sociale Zekerheid* (Nacionalinė socialinio draudimo tarnyba, Belgija).
- 23 2014 m. birželio 27 d. sprendimu *Correctionele rechtbank Limburg, afdeling Hasselt* (Limburgo baudžiamųjų bylų teismas, Haselto skyrius, Belgija) išteisino kaltinamuosius ir atmetė *Openbaar Ministerie* (prokuratūra, Belgija) kaltinimus motyvuodamas tuo, kad „darbuotojų iš Bulgarijos įdarbinimas buvo visiškai grindžiamas E 101 ir A1 formų pažymomis, kurios tuo metu buvo išduotos tinkamai ir teisėtai“.
- 24 Prokuratūra apskundė tą sprendimą apeliacine tvarka.
- 25 2015 m. rugsėjo 10 d. sprendimu *Hof van beroep Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas, Belgija) nuteisė kaltinamuosius pagrindinėje byloje. Nors tas teismas konstatavo, kad E 101 ir A1 formų pažymos buvo išduotos kiekvienam iš aptariamų komandiruotųjų darbuotojų, o Belgijos valdžios institucijos nepasinaudojo pažymų galiojimo ginčijimo atveju numatyta procedūra, jis nusprendė, kad šios aplinkybės jo nesaisto, nes minėtos pažymos buvo gautos sukčiaujant.
- 26 2015 m. rugsėjo 10 d. kaltinamieji pagrindinėje byloje apskundė tą sprendimą kasacine tvarka.
- 27 Turėdamas abejonių dėl to, kaip aiškinti Reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalį, *Hof van Cassatie* (Kasacinis teismas, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar kitas nei komandiruojančiosios valstybės narės teismas gali pripažinti negaliojančia pagal Reglamento [Nr. 574/72], galiojusio iki jo panaikinimo Reglamento [Nr. 987/2009] 96 straipsnio 1 dalimi, 11 straipsnio 1 dalį išduotą E 101 formos pažymą arba į ją neatsižvelgti, jeigu iš aplinkybių, kurias jis turi įvertinti, galima konstatuoti, kad ši pažyma buvo gauta sukčiaujant arba ja buvo remiamasi sukčiaujant?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 28 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunktis ir Reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, kai vienos valstybės narės teritorijoje įsteigtoje įmonėje dirbantis darbuotojas komandiruojamas į kitos valstybės narės teritoriją, pastarosios valstybės narės teismas gali neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, išduotą pagal šią antrąją nuostatą, jeigu iš aplinkybių, kurias jis turi įvertinti, galima konstatuoti, kad ši pažyma buvo gauta sukčiaujant arba ja buvo remiamasi sukčiaujant.
- 29 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinės dalies, kurioje yra 14 straipsnis, nuostatos, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, sudaro išsamią ir vientisą įstatymų kolizinių normų sistemą, kuria siekiama užtikrinti, kad Europos Sąjungoje judantiems darbuotojams būtų taikoma tik vienos valstybės narės socialinės apsaugos sistema, siekiant užkirsti kelią tam, kad būtų taikomi kelių valstybių narių teisės aktai ir iš to galėtų kilti sunkumų (2000 m. vasario 10 d. Sprendimo *FTS*, C-202/97, EU:C:2000:75, 20 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija ir 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 30 Šiuo tikslu Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintas principas, kad pagal darbo sutartį dirbančiam darbuotojui socialinės apsaugos srityje taikomi valstybės narės, kurioje jis dirba, teisės aktai (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 30 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 31 Šis principas suformuluotas „laikantis [Reglamento Nr. 1408/71] 14–17 straipsnių“. Iš tikrųjų tam tikrose ypatingose situacijose dėl šio reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos bendros taisyklės neriboto taikymo tiek darbuotojai, tiek darbdaviai ir socialinės apsaugos įstaigos galėtų patirti administracinių sunkumų, užuot jų išvengę, o dėl tokių sunkumų asmenims, kuriems taikomas šis reglamentas, galėtų būti trukdoma pasinaudoti laisvu judėjimu (2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe*, C-115/11, EU:C:2012:606, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Tokioms situacijoms specialios taisyklės numatytos, be kita ko, Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnyje.
- 32 Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunkčio tikslas yra visų pirma skatinti laisvą paslaugų teikimą įmonių, kurios tuo pasinaudoja išsiųsdamos darbuotojus į kitas valstybes nares, t. y. ne tas, kuriose jos įsteigtos, naudai. Šia nuostata siekiama panaikinti kliūtis, galinčias apsunkinti laisvą darbuotojų judėjimą, ir skatinti tarpusavio ekonominių ryšių plėtojimą vengiant administracinių sunkumų, ypač darbuotojams ir įmonėms (šiuo klausimu žr. 2000 m. vasario 10 d. Sprendimo *FTS*, C-202/97, EU:C:2000:75, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 33 Siekiant, kad vienos valstybės narės teritorijoje įsteigta įmonė nebūtų priversta drausti savo darbuotojų, kuriems paprastai taikomi tos valstybės narės socialinės apsaugos srities teisės aktai, pagal kitos valstybės narės, į kurią jie išsiunčiami atlikti apibrėžtos trukmės darbų, socialinio draudimo sistemą, pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunktį įmonei leidžiama ir toliau drausti savo darbuotojus pagal pirmosios valstybės narės socialinio draudimo sistemą (šiuo klausimu žr. 2000 m. vasario 10 d. Sprendimo *FTS*, C-202/97, EU:C:2000:75, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 34 Vis dėlto ši nuostata taikoma, kai įvykdytos dvi sąlygos. Pagal pirmąją sąlygą, susijusią su būtinu įmonės, komandiruojančios darbuotoją į kitą valstybę narę nei ta, kurioje ji įsteigta, ryšiu su komandiruojamu darbuotoju, reikalaujama išlaikyti organizacinį šios įmonės ir šio darbuotojo ryšį pastarojo komandiravimo laikotarpiu. Pagal antrąją sąlygą, susijusią su šios įmonės ryšiu su valstybe

nare, kurioje ji yra įsteigta, reikalaujama, kad įmonė paprastai vykdytų reikšmingą veiklą tos valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2000 m. vasario 10 d. Sprendimo *FTS*, C-202/97, EU:C:2000:75, 21–24, 30, 33 ir 40–45 punktus).

- 35 Tokiomis aplinkybėmis E 101 formos pažyma, kaip ir Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunktyje esančios materialinės teisės normos, skirta laisvam darbuotojų judėjimui ir laisvam paslaugų teikimui palengvinti (2006 m. sausio 26 d. Sprendimo *Herbosch Kiere*, C-2/05, EU:C:2006:69, 20 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 36 Valstybės narės, kurioje įsteigta atitinkamus darbuotojus įdarbinusi įmonė, kompetentinga įstaiga šioje pažymoje nurodo, kad šiems darbuotojams ir toliau bus taikoma jos socialinės apsaugos sistema. Todėl, remiantis principu, jog darbuotojai turi būti apdrausti tik pagal vieną socialinio draudimo sistemą, tokia pažyma privalomai reiškia, kad kitos valstybės narės sistema negali būti taikoma (šiuo klausimu žr. 2006 m. sausio 26 d. Sprendimo *Herbosch Kiere*, C-2/05, EU:C:2006:69, 21 punktą ir 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 38 punktą).
- 37 Pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą pažymas išduodanti įstaiga privalo tinkamai įvertinti teisės normų, skirtų tam, kad būtų nustatyti taikytini socialinės apsaugos srities teisės aktai, taikymui svarbias faktines aplinkybes, taigi užtikrinti E 101 formos pažymoje nurodytų duomenų teisingumą (2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 38 Dėl valstybės narės, kurioje atliekamas darbas, kompetentingos įstaigos reikia pažymėti, kad iš ESS 4 straipsnio 3 dalies kylančių bendradarbiavimo pareigų taip pat matyti, kad tokių pareigų būtų nesilaikoma – ir būtų ignoruojami Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunkčio ir Reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalies a punkto tikslai –, jeigu šios valstybės narės įstaiga manytų, kad E 101 formos pažymoje nurodyti duomenys jai neprivalomi, ir, be to, taikytų šiems darbuotojams savo socialinės apsaugos sistemą (pagal analogiją žr. 2000 m. kovo 30 d. Sprendimo *Banks ir kt.*, C-178/97, EU:C:2000:169, 39 punktą ir 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 40 punktą).
- 39 Todėl E 101 formos pažyma tiek, kiek ja nustatoma atitinkamo darbuotojo apdraudimo pagal valstybės narės, kurioje įsteigta ji įdarbinusi įmonė, socialinės apsaugos sistemą teisėtumo prezumpcija, iš esmės yra privaloma valstybės narės, kurioje toks darbuotojas dirba, kompetentingai įstaigai (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 41 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 40 Lojalaus bendradarbiavimo principas taip pat apima tarpusavio pasitikėjimo principą.
- 41 Todėl tol, kol E 101 formos pažyma nėra atšaukta arba pripažinta negaliojančia, valstybės narės, kurioje darbuotojas atlieka darbą, kompetentinga įstaiga privalo atsižvelgti į tai, kad jam jau yra taikomi valstybės narės, kurioje yra įsteigta ji įdarbinusi įmonė, socialinės apsaugos srities teisės aktai, todėl ši įstaiga tokiam darbuotojui negali taikyti savo socialinio draudimo sistemos (2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 42 Vis dėlto primintina, kad iš lojalaus bendradarbiavimo principo matyti, jog bet kuri valstybės narės įstaiga turi rūpestingai patikrinti, ar taikoma jos pačios socialinio draudimo sistema. Iš šio principo taip pat matyti, kad kitų valstybių narių įstaigos pagrįstai gali tikėtis, jog atitinkamos valstybės narės įstaiga vykdys šį savo išipareigojimą (pagal analogiją žr. 2016 m. kovo 3 d. Sprendimo *Komisija / Malta*, C-12/14, EU:C:2016:135, 37 punktą).
- 43 Todėl E 101 formos pažymą išdavusi valstybės narės kompetentinga įstaiga privalo persvarstyti tokio išdavimo pagrįstumą ir prireikus šią pažymą atšaukti, jeigu valstybės narės, kurioje darbuotojas atlieka darbą, kompetentingai įstaigai kyla abejonių dėl faktinių aplinkybių, kuriomis remiantis ši pažyma

išduota, taigi ir dėl joje nurodytų duomenų teisingumo, visų pirma dėl to, kad jie neatitinka Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunktyje nustatytų reikalavimų (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 44 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalį, jeigu atitinkamoms įstaigoms nepavyktų, be kita ko, susitarti, kaip vertinti konkrečios situacijos aplinkybes, ir todėl dėl klausimo, ar šiai situacijai taikytinas minėto reglamento 14 straipsnio 1 punkto a papunktis, jos galėtų kreiptis į šio reglamento 80 straipsnyje nurodytą Administracinę komisiją (pagal analogiją žr. 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 45 Jeigu pastarajai nepavyksta suderinti kompetentingų įstaigų nuomonės dėl konkrečių atveju taikytinų teisės aktų, valstybė narė, kurios teritorijoje atlieka darbą atitinkamas darbuotojas, nepažeisdama pažymą išdavusios įstaigos valstybėje narėje galimų teisminės gynybos priemonių, bent jau gali inicijuoti procedūrą dėl išpareigojimų neįvykdymo pagal SESV 259 straipsnį, kad nagrinėdamas tokį ieškinį Teisingumo Teismas galėtų išnagrinėti tokiam darbuotojui taikytinų teisės aktų klausimą, taigi ir E 101 formos pažymoje nurodytų duomenų teisingumą (2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 46 Todėl reglamentų Nr. 1408/71 ir 574/72 taikymo sąlygų vertinimo klaidos, net ir akivaizdžios, atveju ir net jeigu paaiškėtų, kad atitinkamų darbuotojų veiklos sąlygos akivaizdžiai nepatenka į nuostatos, kuria remiantis buvo išduota E 101 formos pažyma, materialinę taikymo sritį, turi būti laikomasi procedūros, skirtos galimiems atitinkamų valstybių narių įstaigų ginčams dėl E 101 formos pažymų galiojimo ar teisingumo spręsti (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 52 ir 53 punktus).
- 47 Dabar galiojančiame Reglamente Nr. 987/2009 kodifikuota Teisingumo Teismo jurisprudencija ir pripažinta E 101 formos pažymos privaloma galia ir šią pažymą išdavusios įstaigos išimtinė kompetencija vertinti jos galiojimą, o kaip priemonė, skirta ginčams, susijusiems su valstybės narės kompetentingos įstaigos išduotų dokumentų teisingumu ir atitinkamam darbuotojui taikytinų teisės aktų nustatymu, spręsti, aiškiai įtvirtinta ši procedūra (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 59 punktą).
- 48 Vis dėlto, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, šie svarstymai neturi lemti to, kad teisės subjektai sukčiaudami arba piktnaudžiaudami galėtų pasiremti Sąjungos teisės normomis (šiuo klausimu žr. 1996 m. gegužės 2 d. Sprendimo *Paletta*, C-206/94, EU:C:1996:182, 24 punktą; 2006 m. vasario 21 d. Sprendimo *Halifax ir kt.*, C-255/02, EU:C:2006:121, 68 punktą; 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Cadbury Schweppes ir Cadbury Schweppes Overseas*, C-196/04, EU:C:2006:544, 35 punktą ir 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, 37 punktą).
- 49 Šioje jurisprudencijoje išreikštas sukčiavimo ir piktnaudžiavimo teise draudimo principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kurio teisės subjektai privalo laikytis. Sąjungos teisės aktų taikymas negali būti išplėstas tiek, kad apimtų veiksmus, atliekamus turint tikslą sukčiaujant arba piktnaudžiaujant pasinaudoti Sąjungos teisėje numatytais privalumais (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 5 d. Sprendimo *Kofoed*, C-321/05, EU:C:2007:408, 38 punktą ir 2017 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Cussens ir kt.*, C-251/16, EU:C:2017:881, 27 punktą).
- 50 Konkrečiai kalbant, sukčiavimo konstatavimas grindžiamas visuma neprieštaringų įrodymų, parodančių objektyviojo ir subjektyviojo požymių buvimą.
- 51 Objektyvusis požymis yra tai, kad neįvykdomos Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinėje dalyje numatytos ir šio sprendimo 34 punkte primintos sąlygos, reikalaujamos norint gauti E 101 formos pažymą ir ją remtis.

- 52 Subjektyvusis požymis pasireiškia suinteresuotųjų asmenų siekiu apeiti šios pažymos išdavimo sąlygas arba jų išvengti, siekiant gauti su ja susijusią naudą.
- 53 Taigi E 101 formos pažymos gavimą sukčiaujant gali lemti sąmoningas veiksmas, kaip antai klaidingas realios komandiruoamojo darbuotojo arba šį darbuotoją komandiruojančios įmonės situacijos pristatymas ar sąmoningas nepristatymas, kaip antai svarbios informacijos nutylėjimas siekiant išvengti Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunkčio taikymo sąlygų.
- 54 Kaip matyti iš šio sprendimo 43 punkte primintos jurisprudencijos, tokiomis aplinkybėmis, kai, vykstant Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatytam dialogui, valstybės narės, į kurią buvo komandiruoti darbuotojai, įstaiga pateikia E 101 formos pažymą išdavusiai įstaigai konkrečių įrodymų, kurie leidžia manyti, kad šios pažymos buvo gautos sukčiaujant, pastaroji įstaiga, vadovaudamasi lojalaus bendradarbiavimo principu ir atsižvelgdama į šiuos įrodymus, turi persvarstyti šių pažymų išdavimo pagrįstumą ir prireikus jas atšaukti.
- 55 Jeigu pažymą išdavusi įstaiga atsisako persvarstyti per protingą terminą, minėtais įrodymais turi būti galima remtis per teismo procesą siekiant, kad valstybės narės, į kurią buvo komandiruoti darbuotojai, teismas neatsižvelgtų į atitinkamas pažymas.
- 56 Vis dėlto asmenys, kurie per tokį procesą kaltinami tuo, kad pasinaudojo komandiruotaisiais darbuotojais naudodami pažymą, kurios buvo gautos sukčiaujant, turi turėti galimybę paneigti įrodymus, kuriais grindžiamas šis procesas, laikantis su teise į teisingą bylos nagrinėjimą susijusių garantijų, prieš tai, kai nacionalinis teismas nusprendžia neatsižvelgti į šias pažymas ir išreiškia savo poziciją dėl minėtų asmenų atsakomybės pagal taikytiną nacionalinę teisę.
- 57 Nagrinėjamu atveju iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktų duomenų matyti, kad Belgijos socialinės priežiūros tarnybos Bulgarijoje atliktas patikrinimas leido nustatyti, jog Bulgarijos įmonės, komandiravusios pagrindinėje byloje aptariamus darbuotojus, Bulgarijoje nevykdė jokios reikšmingos veiklos.
- 58 Iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos taip pat matyti, kad pagrindinėje byloje aptariamoms pažymoms buvo gautos sukčiaujant, nurodžius tikrovės neatitinkančius faktus, taip siekiant išvengti sąlygų, su kuriomis Sąjungos teisės aktai sieja darbuotojų komandiravimą, taikymo.
- 59 Be to, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 21 punkte, iš Belgijos vyriausybės pastabų matyti, kad kompetentinga Bulgarijos įstaiga, gavusi prašymą persvarstyti ir atšaukti pagrindinėje byloje aptariamą pažymą pagal šio sprendimo 57 punkte nurodyto patikrinimo rezultatus, atsisakė į juos atsižvelgti tam, kad būtų persvarstyta šių pažymų išdavimo pagrįstumas (tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į teismo proceso metu nustatytus faktus).
- 60 Tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, nacionalinis teismas gali neatsižvelgti į atitinkamas E 101 formos pažymas ir turi nustatyti, ar asmenų, kurie, kaip įtariama, pasinaudojo komandiruotaisiais darbuotojais naudodami pažymą, kurios buvo gautos sukčiaujant, atsakomybė gali kilti pagal taikytiną nacionalinę teisę.
- 61 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunktis ir Reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, kai valstybės narės, į kurią buvo komandiruoti darbuotojai, įstaiga pateikė E 101 formos pažymą išdavusiai įstaigai prašymą persvarstyti jas ir atšaukti, atsižvelgiant į teismo tyrimo metu surinktus įrodymus, leidusius konstatuoti, kad šios pažymos buvo gautos sukčiaujant arba jomis buvo remiamasi sukčiaujant, o pažymą išdavusi įstaiga atsisakė atsižvelgti į šiuos įrodymus tam, kad būtų persvarstyta šių pažymų išdavimo pagrįstumas, nacionalinis teismas, nagrinėdamas bylą, iškeltą asmenims, kurie, kaip įtariama, pasinaudojo

komandiruotaisiais darbuotojais naudodami tokias pažymas, gali neatsižvelgti į šias pažymas, jeigu, remdamasis minėtais įrodymais ir paisydamas su teise į teisingą bylos nagrinėjimą susijusių garantijų, kurios turi būti suteikiamos šiems asmenims, pripažįsta tokį sukčiavimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 62 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 ir iš dalies pakeisto 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 631/2004, 14 straipsnio 1 punkto a papunktis ir 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu Nr. 118/97, 11 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, kai valstybės narės, į kurią buvo komandiruoti darbuotojai, įstaiga pateikė E 101 formos pažymas išdavusiai įstaigai prašymą persvarstyti jas ir atšaukti, atsižvelgiant į teismo tyrimo metu surinktus įrodymus, leidusius konstatuoti, kad šios pažymos buvo gautos sukčiaujant arba jomis buvo remiamasi sukčiaujant, o pažymas išdavusi įstaiga atsisakė atsižvelgti į šiuos įrodymus tam, kad būtų persvarstytas šių pažymų išdavimo pagrindumas, nacionalinis teismas, nagrinėdamas bylą, iškeltą asmenims, kurie, kaip įtariama, pasinaudojo komandiruotaisiais darbuotojais naudodami tokias pažymas, gali neatsižvelgti į šias pažymas, jeigu, remdamasis minėtais įrodymais ir paisydamas su teise į teisingą bylos nagrinėjimą susijusių garantijų, kurios turi būti suteikiamos šiems asmenims, pripažįsta tokį sukčiavimą.

Parašai.